

ПЕДАГОГІЧНА ІНТЕРНАТУРА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В РЕСПУБЛІЦІ КІПР

У статті проаналізовано особливості організації педагогічної інтернатури для майбутніх працівників загальної середньої, середньої технічної та професійної освіти Республіки Кіпр. Висвітлено етапи педагогічної інтернатури як складової професійної підготовки фахівців в Університеті Кіпру.

Ключові слова: професійна підготовка вчителів, педагогічна інтернатура.

В статье проанализированы особенности организации педагогической интернатуры для будущих педагогов среднего, среднетехнического и профессионального образования Республики Кипр. Освещены этапы педагогической интернатуры как составляющей профессиональной подготовки учителей в Университете Кипра.

Ключевые слова: профессиональная подготовка учителей, педагогическая интернатура.

The author characterizes the peculiarities of teacher internship organization for future teachers of secondary technical and vocational education of the Republic of Cyprus. The article deals with the phases of teacher internship as a part of teacher's training at the University of Cyprus.

Key words: professional teacher's training, teacher internship.

В умовах модернізації неперервної професійної освіти актуальності набуває питання організації технологій післяуніверситетського тренінгу

випускників педагогічних ВНЗ як основного компоненту педагогічної підготовки найвищого рівня. Запровадження інститутів менторства та педагогічної інтернатури дозволяє підвищити якість спеціальної (професійно спрямованої) підготовки випускників. Така інтеграція в професійну діяльність сприймається як перший та найбільш відповідальний етап професійного становлення майбутнього вчителя [1]. Накопичений в зарубіжних країнах досвід організації виробничої педагогічної практики для осіб, які завершили навчання в університеті і зорієнтовані на педагогічну діяльність, варто оцінити у контексті модернізації неперервної професійної освіти. Тому предметом нашого дослідження є організація педагогічної інтернатури майбутніх фахівців в Республіці Кіпр.

У системі вищої освіти інтернатура (спеціалізація) є обов'язковою формою післядипломної підготовки випускників всіх факультетів медичних і фармацевтичних вищих навчальних закладів, після закінчення якої їм присвоюється кваліфікація лікаря – спеціаліста певного фаху. Останнім часом проблема педагогічної інтернатури є предметом наукової дискусії освітянського загалу, тому що є ефективною формою скоординованої діяльності педагогічного ВНЗ, інституту підвищення кваліфікації і перепідготовки педагогічних кадрів, відділів управління і закладів освіти у розвитку дослідницького потенціалу молодого фахівця (В. Дубініна), одним з етапів професійної освіти викладачів ВНЗ (Л. Романішин).

На необхідність провадження «шкільної інтернатури» вказує І. Зязюн [2, с. 153]. На думку О. Радченко, педагогічна інтернатура має стати обов'язковою ланкою професійної педагогічної освіти і забезпечити адаптацію бакалаврів до роботи у непо-

вній середній школі [3]. М. Широкова вважає за доцільне впровадження на педагогічних спеціальностях та напрямках дипломів двох видів: тимчасового – після закінчення ВНЗ, та довгострокового із подальшим підтвердженням – після проходження інтернатури [1]. Метою педагогічної інтернатури протягом року Г. Матушанський визначає розвиток професійної компетентності молодих педагогів [4, с.26].

В. Дубініна, наголошує на забезпеченні наступності та безперервності у цільовій спрямованості, змісті, організаційних формах, методах, освітніх технологіях на етапах «ВНЗ – інтернатура». Дослідницею розроблена модель формування готовності вчителя-дослідника до діагностико-технологічної діяльності на етапах «ВНЗ – інтернатура». Теоретичними засадами визначено принципи системності, акмеологічності, диверсифікаційності, інноваційності, оперативності, прогностичності, модульності, єдності діагностики та самодіагностики, самоактуалізації, співтворчості із педагогом-наставником, наступності, неперервності, зв'язку теорії з практикою, а також міжпредметної інтеграції психолого-педагогічної і методичної підготовки майбутнього вчителя. В. Дубініна вважає, що педагогічна інтернатура спрямована на систематизацію форм роботи з молодими вчителями та координацію діяльності методичних служб, творчих майстерень вчителів-наставників республіканського, районного і шкільного рівнів [5, с.13].

Цікавим, але, на жаль, мало вивченим є досвід Українського Монтессорі-центру з підвищення кваліфікації вчителів у педагогічній інтернатурі. Результатом завершення навчання за Тоддлер-програмою є присвоєння кваліфікації «Учитель Монтессорі для роботи із дітьми віком 1,5 – 3 р.». На першому етапі організовано теоретичне навчання із складанням заліку. Другий етап педагогічної інтернатури передбачає самостійну роботу інтернанта у класі Монтессорі під керівництвом майстер-вчителя та інструкторів центру [6].

У вищих навчальних закладах Франції, Великої Британії, Німеччини, Греції, Кіпру тощо викладач має право самостійно реалі-

зовувати власну професійну діяльність тільки після річного стажування у закладі освіти і отримання спеціального диплома. Тому мета нашого дослідження полягає у висвітленні особливостей педагогічної інтернатури як складової професійної підготовки майбутніх фахівців в Республіці Кіпр.

Відповідно до Законів Республіки Кіпр (2000, 2001 рр.), та поправок 2007 р. до Закону «Про державну службу освіти» Університетом Кіпру було укладено і впроваджено «Програму дослужбової підготовки майбутніх працівників загальносередньої, середньо-технічної та професійної освіти» (Πρόγραμμα Προϋπηρεσιακής Κατάρτισης Υποψήφιων Εκπαιδευτικών Λειτουργιών Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης και Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης). Ця програма скерована на первинне післядипломне навчання молодих учителів у системі безперервної педагогічної підготовки.

Для розуміння особливостей педагогічної інтернатури в Республіці Кіпр варто провести дефініційний аналіз термінологічного сполучення «προϋπηρεσιακή κατάρτιση» (новогр.). Деякі науковці пропонують перекласти це поняття з новогрецької мови на українську як «допрофесійна підготовка». Але, на наш погляд, в такому трактуванні існують деякі суперечності.

По-перше, в українському освітньому просторі термін «допрофесійна підготовка» має стале значення: як профільна підготовка учнівської молоді в середньому загальноосвітньому навчальному закладі (Закон України «Про освіту» (1991 р.); як здобуття початкових професійних знань, умінь особами, які раніше не мали робітничої професії (Закон «Про професійно-технічну освіту» №103/98-ВР). По-друге, аналіз наукових педагогічних видань грецькою мовою дозволяє зробити наступний висновок: семантика словосполучення προϋπηρεσιακή κατάρτιση відображає процес професійної підготовки фахівців після отримання диплому бакалавра і магістра наук до наступного етапу - зарахування на посаду вчителя. У світовій освітній практиці вживаним є термін «педагогічна інтернатура» (teacher internship). Кіпрська програма педагогіч-

ної інтернатури має свої особливості. Вона є своєрідним допуском до роботи на посаді вчителя за спеціальністю; розрахована як на молодих новопризначених вчителів, так і на осіб, що вже здобули освіту, але ще не розпочали працювати у закладах освіти. Тому інваріант терміну «*προϋπηρεσιακή κατάρτιση*» грецькою мовою доцільно перекласти на українську мову як «педагогічна інтернатура».

Розглянемо детальніше «Програму педагогічної інтернатури майбутніх працівників загальносередньої, середньотехнічної та професійної освіти», що її запроваджено в Університеті Кіпру. Метою програми є практична підготовка майбутніх випускників університетів до викладацької діяльності. Результатом такої програми є сформовані компетенції у педагогів, які здатні: передавати учням знання та інформацію з обраної спеціалізації; впроваджувати педагогічні теорії з метою підвищення ефективності навчання; працювати у полікультурному та багатомовному суспільстві Кіпру. Зміст програми сфокусовано також на розвиток ініціативності молодого вчителя; формування навичок працювати у класах із різним рівнем знань учнів; виховання толерантної поведінки у навчанні та вихованні [7].

Керівництво програмою здійснюють Координаційна комісія (Επιτροπή Συντονισμού) та Комісія з педагогічної практики (Επιτροπή Σχολικής Εμπειρίας). До складу Координаційної комісії входять директори департаментів загальної середньої освіти та середньотехнічної освіти Міністерства освіти та культури Республіки Кіпр; директор Педагогічного інституту Кіпру як представник Міністерства освіти та культури Республіки Кіпр; два представники Університету Кіпру; представник Організації працівників середньої освіти Кіпру (Οργάνωση Εκπαιδευτικών Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης Κύπρου); представник Організації працівників технічної освіти Кіпру (Οργάνωση Λειτουργών Τεχνικής Εκπαίδευσης Κύπρου). Головою комісії є один з провідних фахівців Університету Кіпру. Компетенціями Координаційної комісії є: загальне спостереження та оцінювання програми, звітування Міністерству освіти та культури Республі-

ки Кіпр і Університету Кіпру про виконання програми.

До Комісії з педагогічної практики входять чотири працівники Міністерства освіти та культури Республіки Кіпр та Університету Кіпру. Функції спостерігача покладено на представників з Організації працівників середньої освіти Кіпру та Організації працівників технічної освіти Кіпру. Ця Комісія відповідає за укладання та впровадження нововведень з метою поліпшення ефективності програми, а також схвалює кандидатури педагогічних працівників з боку школи на посаду ментора та координатора.

Навчання за програмою педагогічної інтернатури для майбутніх працівників середньої освіти за спеціальностями: географія, будівельна справа, електрика-механіка, готельна справа, консультування та професійне виховання, філологія, фізика. Програма розрахована на навчання протягом одного академічного року (вересень – квітень) у два етапи: аудиторні заняття і виробнича практика.

Аудиторні заняття проводяться три рази на тиждень у пообідній час (15.00 – 19.00) і є обов'язковими для відвідування. Впродовж першого тижня навчання слухачів знайомлять з навчальним матеріалом, що має бути опанованим, системою оцінювання знань, вмінь та навичок, а також рекомендують наукові та навчально-методичні джерела для опрацювання. Поточний контроль навчальної діяльності слухача з кожного предмету здійснює викладач, але підсумкова оцінка виставляється Координаційною комісією.

Завдання для підсумкового письмового екзамєну враховують зміст двох обов'язкових дисциплін: Методологія дидактики та ефективність викладання (Μεθοδολογία Διδασκαλίας και Αποτελεσματικότητα) і Психологія освіти (Εκπαιδευτική Ψυχολογία). Якість знань слухачів з дисциплін спеціалізації визначається підчас проведення 1-2 співбесід за професійною тематикою або за результатами виконання 1-2 письмових контрольних робіт.

Ще однією особливістю формування програм для майбутніх вчителів є кредитний вимір якості їх професійної підготовки. Розглянемо це на прикладі програми для майбут-

ніх викладачів філології, які було реалізовано протягом 2011–2012 н. р. Згідно із вимогами програми слухачі мали отримати 48 кредитів, які розподілилися таким чином: 8 кредитів на обов'язкові предмети – методологія дидактики та ефективність викладання, психологія освіти. 12 кредитів було передбачено на вивчення дисциплін зі спеціалізації: давньогрецька мова – латинська мова, історія, новогрецька література. 8 кредитів виділено на дидактику філологічних дисциплін. Трудомісткість виробничої практики оцінювалася у 20 кредитів на виробничу практику.

Програма педагогічної інтернатури за спеціальністю «Консультавання та професійне виховання» (Συμβουλευτική και Επαγγελματική Αγωγή) розрахована на 48 кредитів. 12 кредитів відведено на опанування двома обов'язковими предметами: методологія дидактики та ефективність викладання і психологія освіти. Слухачі також мають обрати одну з трьох обов'язкових дисциплін: сучасні тенденції в освіті, методологія дослідження і оцінювання, спеціальна та поєднана освіта. Зазначимо, що кожен з трьох предметів оцінюється у 4 кредити. Основною дисципліною спеціалізації є консультавання та професійне виховання трудомісткістю у 4 кредити. Предметами за вибором є: менеджмент у системі освіти, особистість вчителя та процес викладання, олімпійське виховання (вивчає цінності, принципи та вплив Олімпійського руху на сучасне суспільство; історію проведення Олімпійських та Параолімпійських ігор), етика, сучасна соціологія, історія рідного краю, олігофренія та проблеми розвитку, спілкування в освіті – організація та керування класом, родина та розвиток дитини. Серед дисциплін слухачі обирають одну, яка оцінюється у 4 кредити. Дидактика дисциплін за спеціальністю «Консультавання та професійне виховання» оцінюється у 8 кредитів. 20 кредитів передбачено на проведення виробничої практики.

У процесі аналізу програми педагогічної інтернатури для майбутніх працівників середньої освіти ми дійшли висновку, що її зміст структуровано в уніфіковану схему: 12 ECTS становлять обов'язкові предмети, 4 ECTS предмети спеціалізації, 4 ECTS

предмети за вибором, 8 ECTS виділено на дидактику і 20 ECTS на виробничу практику. Загалом кількість кредитів, що має одержати слухач, становить 48 ECTS. Але виключення становить програма для філологів: обов'язкові предмети (8 ECTS) + спеціалізація (12 ECTS) + дидактика (8 ECTS) + виробнича практика (20 ECTS) = 48 ECTS. Як бачимо, кількість кредитів зі спеціалізації збільшена за рахунок зменшення кредитів обов'язкових дисциплін та виключення предметів за вибором. Це пов'язане із особливостями підготовки фахівців, адже у Республіці Кіпр філолог – це фахівець з історії, давньогрецької мови та латини.

Виробнича практика у педагогічній інтернатурі проводиться у два етапи: наприкінці зимового семестру та впродовж весняного. Слухачі відвідують середні загальноосвітні заклади державної форми власності. Проходження практики у вечірній, приватній та початковій школі забороняється. Впродовж практики слухачі дотримуються розкладу занять школи (7.30 – 1.35) та відвідують усі форми організації навчально-виховної роботи.

Для керівництва практикою у закладах освіти призначається ментори, які забезпечують методичну підтримку з питань організації та проведення уроків, укладають письмовий звіт по закінченні практики, а також вносять пропозиції щодо вдосконалення програми практики. Діяльність менторів координує заступник директора від бази практики. Він також укладає письмовий звіт про навчально-виховну діяльність кожного практиканта і готує пропозиції до Університету Кіпру щодо удосконалення програми практики.

Ще однією особливістю програми виробничої практики є розподіл часу на виконання різних завдань її учасниками. Для випускників, що вже працюють на посаді вчителя, виробнича практика здійснюється впродовж 39 днів та має таку структуру: самостійне викладання впродовж 24 навчальних періодів (кожен період дорівнює 45 хвилинам); відвідування занять інших вчителів школи (10 періодів); підготовка звітних матеріалів (14 періодів). Навчання майбутніх вчителів, що не мають досвіду роботи в школі, також відбувається

ся впродовж 39 діб. На самостійне або викладання у співпраці з іншими учасниками (за напрямом спеціалізації) відводиться 36 періодів. Участь у робочих групах під керівництвом ментора (наради, консультації щодо ходу уроку, спостереження за професійною діяльністю заступника директора школи тощо) відповідає 15 періодам. Відвідування уроків вчителів школи (за спеціалізацією) складає 24 періоди. На підготовку звітних матеріалів відводиться 14 періодів. Зазначимо, що спостереження з боку координаторів практики за самостійним викладанням майбутніх вчителів відбувається впродовж 2 – 5 періодів. Наприкінці варто сказати про оцінювання рівня сформованості компетентності слухачів за результатами виробничої практики. Якість укладання плану уроку оцінюється у 30% від загальної оцінки; якість викладання – у 60%; оцінка директора школи за загальну діяльність майбутнього вчителя складає 10%.

Підсумкове оцінювання за програмою педагогічної інтернатури майбутніх працівників середньої освіти здійснюється за 10-бальною системою, де 5 балів – найнижчий показник успішності слухача. Якщо навчання слухача за окремим предметом оцінюється як «незадовільне», він має опанувати цей предмет ще раз наступного року.

Педагогічна інтернатура у Республіці Кіпр є обов'язковим компонентом професійної підготовки і важливим етапом інтеграції майбутнього вчителя в педагогічну діяльність; є первинною післядипломною формою навчання у системі безперервної професійної підготовки. Програма інтернатури розроблена для вчителів середньої ланки освіти та здійснюється за спеціальностями: географія, будівельна справа, електрика-механіка, готельна справа, консультування та професійне виховання, філологія, фізика; включає нормативний, вибіркоковий компоненти, а також виробничу практику. Подальші пошуки у напрямі дослідження будуть спрямовані на вивчення досвіду інших країн з організації педагогічної інтернатури.

Література

1. Широкова М. В. Технология управления качеством подготовки выпускников педагогических ВУЗов в США / М. В. Широкова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.hetoday.org/archiv/VOS/11_2009/5_6.pdf
2. Біла книга національної освіти України. Проект [Електронний ресурс] / Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г. Кремінь. – К., 2009. – 185 с. – Режим доступу : <http://www.ukrain3000.org.ua/img/forall/APN.pdf>.
3. Радченко О. В России необходимо ввести педагогическую интернатуру / О. Радченко // Региональный портал Свердловской области «Образование Урала». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uraledu.ru>
4. Матушанский Г. У. Основные характеристики психолого-педагогической подготовки преподавателя высшей школы \ Г. У. Матушанский, Ю. В. Цвенгер // Психологическая наука и образование. – 2001. – №2. – С. 26-30.
4. Дубинина В. Л. Педагогическая готовность учителя-исследователя к диагностико-технологической деятельности в условиях диверсификации образования (в системе «вуз – интернатура»): автореф. дис. ... доктора пед. наук: спец. 13.00.01 – общая педагогика, история педагогики и образования / В. Л. Дубинина // Казанский государственный университет им. В. И. Ульянова-Ленина. – Казань, 2010. – 46 с.
5. Учитель Монтессори для работы с детьми возраста от 1,5 до 3 лет: программа / Всеукраинская ассоциация Монтессори, Украинский Монтессори центр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr-montessori.com.ua/organization.php?lang=ru>
6. Πρόγραμμα Προϋπηρεσιακής Κατάρτισης Υποψήφιων Εκπαιδευτικών Λειτουργιών Μέσης Γενικής και Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης / Τμήμα Επιστημών της Αγωγής / Πανεπιστήμιο Κύπρου. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ucy.ac.cy/goto/proypiresiaki1/el-GR/GeneralInformation.aspx

1. Широкова М. В. Технология управления качеством подготовки выпускников пе-